

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl samosoudcem JUDr. Tomášem Švecem, Ph.D., ve věci

žalobce: **Ing. J. K.**, narozený dne X
trvale bytem X
adresa pro doručování X

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 1292/25, 150 00 Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 19. 5. 2023, č. j. X,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce se žalobou podanou Městskému soudu v Praze domáhal zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí. Tím byly podle ustanovení § 88 odst. 8 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení**“) a ustanovení § 90 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**správní řád**“) zamítnuty jeho námitky a potvrzeno rozhodnutí žalované ze dne 20. 3. 2023, č. j. X (dále jen „**prvostupňové rozhodnutí**“).

2. Prvostupňovým rozhodnutím žalovaná postupem podle ustanovení § 87 správního řádu změnila své rozhodnutí ze dne 8. 2. 2023, č. j. X, a přiznala žalobci podle ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o důchodovém pojištění**“) ode dne 3. 9. 2022 starobní důchod ve výši 18 431 Kč měsíčně.

II. Podstatný obsah žaloby

3. Žalobce nejprve v podané žalobě výslovně podotkl, že opomene to, že roční vyměřovací základy za jednotlivé kalendářní roky nejsou nikde vyčísleny a že žalovaná dříve změnila své rozhodnutí, přestože jeho námitkám plně nevyhověla. Dále však namítl, že se žalovaná příliš nezabývala jeho názorem stran výkladu ustanovení § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění. V tomto ohledu zmínil, že jelikož byly jeho příjmy dosažené ve vyloučených dobách prokazatelně nulové, nelze na základě věty první uvedeného ustanovení aplikovat větu druhou téhož ustanovení (v části týkající se dosažených příjmů osob samostatně výdělečně činných). Vyměřovací základ tedy podle něj není možné snížit. Vycházel přitom z předpokladu racionálního zákonodárce.
4. Dále žalobce rozvedl, že jako osoba samostatně výdělečně činná bez zaměstnanců (vykonávající fyzicky náročnou práci) měl v době pracovní neschopnosti rozhodně nulové příjmy. Tyto nulové příjmy dosažené ve vyloučené době se přitom do vyměřovacího základu nezahrnují. Úmyslem zákonodárce podle něj nebylo, aby byl v takových případech použit výpočet podle věty druhé § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění. Věta druhá by totiž byla v přímém rozporu s větou prvního uvedeného ustanovení a také se skutečností.
5. Žalobce tedy shrnul, že žalovaná v jeho případě vyložila nesprávně ustanovení § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění. Roční vyměřovací základ v letech s vyloučenými dobami by se v jeho případě neměl snižovat, čímž by došlo ke zvýšení důchodu. Navrhl proto zdejšímu soudu, aby zrušil napadené rozhodnutí a uložil žalované o jeho námitce znovu rozhodnout.

III. Vyjádření žalované

6. Žalovaná ve svém vyjádření k žalobě stručně zrekapitulovala obsah podané žaloby a následně poukázala na ustanovení § 16 odst. 4 a 7 zákona o důchodovém pojištění. Nesporné je podle ní to, že žalobce požádal o zhodnocení vyloučených dob (na základě ustanovení § 86 odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení) a ona mu vyhověla. Nelze přitom hovořit o jakémkoliv pochybení, pokud vzhledem k tomu poměrně snížila žalobcův vyměřovací základ.
7. Následně žalovaná podotkla, že žalobcova interpretace ustanovení § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění nerespektuje strukturu normativního textu. Zákon dle jejího názoru zmiňuje různé kategorie pojištěnců a tomu také odpovídá část věty první za středníkem. Uvedla, že např. u zaměstnance v pracovním poměru by se do vyměřovacího základu nezahrnoval „příjem zúčtovaný“. Na žalobce tedy dopadala uvedená právní úprava bez jakýchkoliv dalších konstrukcí o nulových příjmech v rozhodném období.
8. Rovněž žalovaná poznamenala, že ničeho nezvrátí ani argument, že při pracovní neschopnosti trvající kupř. půl roku by měl žalobce nejen přibližně poloviční vyměřovací základ, ale mělo by dojít ještě k jeho dalšímu krácení. Taktéž zmínila, že

žalobce neuvedl, jaký konkrétní rok, v němž mělo dojít k údajnému zásahu do jeho práv, má na mysli. Namátkou pak vysvětlila konkrétní výpočet vyměřovacího základu žalobce za rok 2013. Připomněla, že rozhodným obdobím pro stanovení příjmů, resp. vyměřovacího základu, osoby samostatně výdělečně činné je celý kalendářní rok. Vyměřovací základ za vyloučené dny se proto stanoví jako alikvotní část z vyměřovacího základu za kalendářní rok.

9. Žalovaná tedy uzavřela, že při bezvýjimečné povaze odkazovaných pravidel (tj. vzhledem k zákonodárcem zvolené úpravě) nemohla postupovat odlišně. Navrhla proto zdejšímu soudu, aby podanou žalobu coby nedůvodnou zamítl.

IV. Obsah správního spisu

10. Ze správního spisu zjistil zdejší soud tyto skutečnosti podstatné z hlediska předmětu řízení.
11. Žalobce podal dne 21. 9. 2022 žádost o starobní důchod s tím, že od 1. 10. 1990 až do dne podání žádosti o důchod byl osobou samostatně výdělečně činnou. Rozhodnutím ze dne 8. 12. 2022, č. j. X, žalovaná rozhodla o této žádosti a žalobci přiznala od 3. 9. 2022 starobní důchod ve výši 17 995 Kč měsíčně. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce námitky, v nichž namítal, že v osobním listě důchodového pojištění jsou nesprávně uvedeny vyloučené doby a není zohledněno, že ještě 92 dní poté, co splnil podmínky nároku na starobní důchod, vykonával výdělečnou činnost. Rozhodnutí by také podle něj mělo obsahovat konkrétní kroky výpočtu.
12. Následně žalovaná po provedeném šetření vydala rozhodnutí ze dne 8. 2. 2023, č. j. X, jímž postupem podle ustanovení § 87 správního řádu změnila předchozí rozhodnutí tak, že žalobci se od 3. 9. 2022 přiznává starobní důchod ve výši 18 128 Kč měsíčně. Podle osobního listu důchodového pojištění došlo k vyloučení některých dob a zároveň ke snížení některých vyměřovacích základů. I proti tomuto rozhodnutí podal žalobce námitky. V nich uvedl, že nesouhlasí se snížením vyměřovacího základu v letech, v nichž má vyloučené doby z důvodu dočasné pracovní neschopnosti. Podotkl, že je osobou samostatně výdělečně činnou bez zaměstnanců a vykonává pouze stavební práce ve výškách pomocí horolezecké techniky. V době pracovní neschopnosti skutečně není schopen tuto práci vykonávat a nemůže tedy dosahovat žádných příjmů. Vyměřovací základ by tedy neměl být snižován. Rovněž poznamenal, že by mělo být zohledněno, že ještě 92 dní poté, co splnil podmínky nároku na starobní důchod, vykonával výdělečnou činnost.
13. Žalovaná na základě podaných námitek vydala prvostupňové rozhodnutí, kterým došlo ke zohlednění pojištění získaného po vzniku nároku na starobní důchod. Žalobce proti němu podal dne 20. 4. 2023 námitky. Znovu uvedl, že je osobou samostatně výdělečně činnou bez zaměstnanců a vykonává fyzicky náročnou práci. V době pracovní neschopnosti ji tedy skutečně není schopen vykonávat a v tuto dobu nedosahuje žádných příjmů. Vyjádřil proto nesouhlas se snížením vyměřovacího základu v letech, v nichž má vyloučené doby z důvodu dočasné pracovní neschopnosti. Následně odkázal na ustanovení § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění s tím, že na základě věty první tohoto ustanovení nelze aplikovat jeho větu druhou, když jsou jeho příjmy ve vyloučených dobách nulové. Dále zmínil, že žalovaná změnila své rozhodnutí, přestože

jeho námitkám plně nevyhověla. O podaných námitkách rozhodla žalovaná napadeným rozhodnutím.

V. Hodnocení věci Městským soudem v Praze

14. Městský soud v Praze na základě podané žaloby přezkoumal napadené rozhodnutí v rozsahu dotčeném žalobou, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, a to v mezích žalobních bodů, kterými je vázán podle ustanovení § 75 odst. 2 věta první zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Rozhodoval bez nařízení jednání, neboť žalobce i žalovaná výslovně s takovým postupem souhlasili. Zdejší soud zároveň za této situace a s ohledem na obsah správního spisu nepovažoval nařízení jednání za nezbytné. Při přezkumu napadeného rozhodnutí vycházel zejména z následujících ustanovení právních předpisů.
15. Podle ustanovení § 5 odst. 1 písm. e) zákona o důchodovém pojištění *jsou pojištěni při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně účastní osoby samostatně výdělečně činné.*
16. Podle ustanovení § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění (ve znění účinném do 31. 12. 2023) *se doby uvedené v odstavci 4 větě druhé písm. a) až k) považují za vyloučené doby, i když se kryjí s dobou účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 1 písm. e), s dobou účasti na pojištění podle § 6, s dobou pojištění, v níž měl pojištěnec příjmy, které se zahrnují do vyměřovacího základu, nebo s dobou, za kterou náležely náhrady uvedené v odstavci 3 větě čtvrté, pokud o to pojištěnec nebo jiný oprávněný požádá; příjmy dosažené v takto určených vyloučených dobách se do vyměřovacího základu nezahrnují. Dosaženým příjmem se rozumí příjem zúčtovaný a u osob samostatně výdělečně činných se jejich příjmem dosaženým v období, které se kryje s vyloučenými dobami, rozumí poměrná část vyměřovacího základu pro pojistné za kalendářní rok, v němž je vyloučená doba podle věty první; u osob účastných pojištění podle § 6 se jejich příjmem dosaženým v období, které se kryje s vyloučenými dobami, rozumí vyměřovací základ pro pojistné za kalendářní měsíc nebo poměrnou část tohoto měsíce, v němž je vyloučená doba podle věty první. Postup podle věty první se týká pouze celého časového úseku, po který se doby uvedené ve větě první vzájemně kryjí. Způsob podání žádosti podle věty první a lhůty, v nichž lze žádost podat, stanoví zvláštní právní předpis.*
17. Zdejší soud nejprve předesílá, že jako žalobní námitky neposoudil poznámky žalobce z úvodu podané žaloby, že nikde nejsou vyčísleny roční vyměřovací základy za jednotlivé kalendářní roky a že žalovaná změnila své rozhodnutí, přestože námitkám plně nevyhověla. Žalobce totiž sám uvedl, že v tomto ohledu proti napadenému rozhodnutí nebrojí (srov. uvození těchto poznámek slovy „Opomenuto to, že ...“). Zdejší soud se tak tímto nijak blíže nezabýval. V podané žalobě tedy žalobce rozporoval pouze výklad ustanovení § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění provedený žalovanou.
18. Pro projednávání věc je relevantní, že shora citované ustanovení § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění v zásadě umožňuje, aby při souběhu vyloučené doby [vymezené v ustanovení § 16 odst. 4 větě třetí písm. a) až k) zákona o důchodovém pojištění] a doby pojištění osoby samostatně výdělečně činné byly tyto doby považovány na základě žádosti za doby vyloučené. Zakotvuje tedy možnost volby mezi zápočtem příjmu a vyloučením doby z rozhodného období (srov. bod 12 rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 3. 2024, č. j. 3 Ads 89/2022-34). V případě vyloučení těchto dob se příjmy v nich dosažené nezahrnují do vyměřovacího základu (viz část věty první za středníkem předmětného ustanovení). Věta druhá tohoto

ustanovení pak stanovuje, co se rozumí dosaženým příjmem. Pokud jde o osoby samostatně výdělečně činné, rozumí se podle ní příjmem dosaženým v období, které se kryje s vyloučenými dobami, *poměrná část vyměřovacího základu pro pojistné za kalendářní rok, v němž je vyloučená doba podle věty první.*

19. V této souvislosti je vhodné ještě podotknout, že žalobce na žádném místě netvrdil, že by nepodal žádost podle ustanovení § 86 odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení či že by došlo k nesprávnému určení vyloučených dob. Pochybení žalované spatřoval toliko v tom, že došlo ke snížení jeho vyměřovacího základu za roky, v nichž byly právě vyloučené doby určené podle věty první § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění. Konkrétně namítal, že ke snížení vyměřovacího základu nemělo dojít, neboť příjmy dosažené ve vyloučených dobách byly fakticky nulové. Větu druhou uvedeného ustanovení by podle něj bylo možné aplikovat pouze v případě, že by měl nějaký příjem. Jinak řečeno nijak nerozporoval, že se příjmy dosažené ve vyloučených dobách ve smyslu ustanovení § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění do vyměřovacího základu nezahrnují. Argumentoval však tím, že v jeho případě nemělo být při určení tohoto příjmu (který nebude zahrnut do vyměřovacího základu) postupováno podle věty druhé předmětného ustanovení, ale mělo být vycházeno z toho, že žádný příjem neměl.
20. Tuto argumentaci však zdejší soud důvodnou neshledal. Že by se v případě nulového příjmu osoby samostatně výdělečně činné (v období, které se kryje s vyloučenou dobou) nemělo vycházet z vymezení dosaženého příjmu podle věty druhé ustanovení § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění, totiž z ničeho neplyne. Zákonodárce zakotvil úpravu, která jednoznačně stanoví, co je třeba v případě osob samostatně výdělečně činných považovat pro účely ustanovení § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění za dosažený příjem v období, které se kryje s vyloučenými dobami, přestože příjem mohl být v tomto období ve skutečnosti jiný (příp. i nulový). Věta druhá předmětného ustanovení tedy není v rozporu s jeho větou první. Naopak ji doplňuje v tom směru, co se rozumí právě dosaženým příjmem, který se podle věty první nemá zahrnovat do vyměřovacího základu (a to pro každou skupinu osob upravenou v tomto ustanovení rozdílně). Na tom nemůže nic změnit okolnost, že takové určení dosaženého příjmu může být v rozporu se skutečností.
21. K poukazu žalobce na úmysl zákonodárce lze odkázat na důvodovou zprávu k zákonu č. 347/2010 Sb., jímž byla právě uvedená věta druhá do ustanovení § 16 odst. 7 (tehdy odst. 8) zákona o důchodovém pojištění doplněna. V ní se v tomto ohledu uvádí: *„Upřesňuje se, co se rozumí dosaženým příjmem; u zaměstnanců se bude jednat o příjem zúčtovaný a u OSVČ, kdy se vykazuje roční příjem a kdy nelze zjistit, kdy přesně byl příjem dosažen, se bude vycházet z příslušné poměrné části, která se určí v závislosti na délce trvání vyloučené doby v kalendářním roce.“* Z toho vyplývá, že zákonodárce zjevně zamýšlel, aby se v případě osob samostatně výdělečně činných a vyloučených dob určených podle ustanovení § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění nezahrnovala do vyměřovacího základu právě poměrná část vyměřovacího základu pro pojistné za kalendářní rok připadající na tuto vyloučenou dobu a nikoliv skutečné příjmy v této době dosažené.
22. Vhodné je na tomto místě připomenout také účel institutu vyloučené doby, kterým je zamezení tomu, aby došlo k rozpočítání příjmů i na období bez výdělku a tím ke snížení a rozmělnění průměru výdělků důležitého pro určení výše důchodu (srov. např. bod 15 rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2016, č. j. 6 Ads 42/2016-38). Jak již

přítom bylo vysvětleno výše, dává ustanovení § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění v případě souběhu doby pojištění osoby samostatně výdělečně činné a vyloučené doby možnost volby, zda tuto dobu do rozhodného období započítat (a příjmy na ni připadající zahrnout do vyměřovacího základu), nebo ji z rozhodného období vyloučit (a příjmy na ni připadající tak do vyměřovacího základu nezahrnovat). Žalovaná však u osob samostatně výdělečně činných zpravidla nemá informace o tom, kdy v kalendářním roce bylo příjmu dosaženo a zda k dosažení tohoto příjmu nedošlo právě ve vyloučené době (viz placení pojistného a podávání přehledu o příjmech a výdajích za kalendářní rok – ustanovení § 14a a násl. zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů). Logickým se tak jeví určité zjednodušení spočívající v tom, že do vyměřovacího základu nebude v případě vyloučení doby zahrnuta právě poměrná část vyměřovacího základu pro pojistné za kalendářní rok připadající na tuto vyloučenou dobu.

23. Žalovaná tedy skutečně nemohla postupovat jinak, než příjmy dosažené v rámci vyloučených dob určených podle ustanovení § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění do vyměřovacího základu nezahrnovat. Za takové příjmy (dosažené žalobcem v obdobích, které se kryly s vyloučenými dobami) přitom v projednávané věci správně považovala právě poměrné části vyměřovacích základů žalobce pro pojistné za kalendářní roky, v nichž byly tyto vyloučené doby. Lze proto uzavřít, že předmětné ustanovení vyložila odpovídajícím způsobem a tento svůj výklad rovněž dostatečně odůvodnila a vysvětlila. Není proto pravdou ani to, že by se námitkou ohledně výkladu ustanovení § 16 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění příliš nezabývala. V podrobnostech lze odkázat na výpočet s jeho popisem a vysvětlením uvedený žalovanou na stranách 6 a 7 napadeného rozhodnutí.
24. Pro úplnost je třeba již pouze podotknout, že žalobce konkrétním matematickým výpočtům žalované nic nevytykal. Neuvedl ani to, jaké by vyměřovací základy v jednotlivých letech měly konkrétně být. Omezil se tedy pouze na polemiku ohledně výkladu právních předpisů v poněkud obecné rovině. Zdejší soud se tak konkrétním stanovením vyměřovacích základů v jednotlivých letech nad rámec výše uvedeného blíže nezabýval.

VI. Závěr a náklady řízení

25. Ze všech výše uvedených důvodů dospěl zdejší soud k závěru o nedůvodnosti žalobních námitek v podobě, v jaké byly žalobcem uplatněny. Zároveň v řízení nevyšly najevo ani žádné vady, k nimž by bylo nutno přihlížet z úřední povinnosti. Podanou žalobu proto zdejší soud zamítl podle ustanovení § 78 odst. 7 s. ř. s. jako nedůvodnou.
26. O náhradě nákladů řízení rozhodl zdejší soud v souladu s § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. Žalobce ve věci neměl úspěch, a proto mu náhrada nákladů řízení nenáleží (§ 60 odst. 1 s. ř. s.). Žalovaná sice úspěšná byla, ale správní orgán nemá ve věcech důchodového pojištění právo na náhradu nákladů řízení, která by mu jinak podle § 60 odst. 1 s. ř. s. náležela (§ 60 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního

soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližze následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s., a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Praze, dne 30. září 2024

JUDr. Tomáš Švec, Ph.D., v. r.
samosoudce